

INGLIZ TILINI O'RGANISHDA TARJIMANING O'RNI VA AHAMIYATI

Quchqorova Madina

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti
xorijiy til va adabiyoti: ingliz tili 3-kurs talabasi
quchqorovamadina15@gmail.com

Ilmiy rahbar: Nosirova Mubina Olimovna,
O'zDJTU Umumiy tilshunoslik kafedrası katta o'qituvchisi
m.nosirova@uzswlu.uz

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilini o'rganishda tarjimaning ahamiyati, shuningdek, vizual va sinxron tarjimaning o'rnini hamda ularning o'zaro farqlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tarjima faqat matnni boshqa tilga o'girish jarayoni emas, balki bir til birliklarini boshqa tilning lingvistik qonuniyatlari asosida adekvat tarzda qayta ifodalashni ta'minlovchi murakkab til hodisasi sifatida namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: sinxron, visual, global kommunikatsiya, kognitiv, adekvat ekvivalent, subtitr, didaktik, kommunikativ.

Abstract: This article analyzes the importance of translation in learning English, as well as the role of visual and simultaneous interpreting and their mutual differences from a theoretical and scientific perspective. Translation is not merely the process of converting text from one language into another; rather, it is a complex linguistic phenomenon that involves the adequate re-expression of linguistic units of one language according to the linguistic rules of another language.

Keywords: synchronous, visual, global communication, cognitive, adequate equivalent, subtitle, didactic, communicative.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение перевода в изучении английского языка, а также роль визуального и синхронного перевода и их взаимные различия с теоретико-научной точки зрения. Перевод является не просто процессом перевода текста с одного языка на другой, а представляет собой сложное языковое явление, заключающееся в адекватном переосмыслении языковых единиц одного языка в соответствии с лингвистическими закономерностями другого языка.

Ключевые слова: синхронный, визуальный, глобальная коммуникация, когнитивный, адекватный эквивалент, субтитры, дидактический, коммуникативный.

Hozirgi kunda ingliz tilining global kommunikatsiyadagi o'rnini ortib borayotganligi sababli tarjimaning ham o'rnini muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu tadqiqotning maqsadi vizual va sinxron tarjima turlarining o'ziga xos xususiyatlari, ularning o'zaro farqlari hamda til o'rganish jarayonidagi didaktik va kommunikativ ahamiyatini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilishdan iborat. Tarjima va uning turlari masalalari ko'plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, Laura Babcock, Yue Li, Yanlin Li kabi olimlar sinxron va vizual tarjima turlarining ingliz tilidagi o'rnini haqida aniq tushunchalar kiritib o'tgan.

Sinxron tarjima faoliyati murakkab kognitiv jarayon bo'lib, u qisqa muddatli xotira va diqqatni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar natijasida sinxron tarjima bilan shug'ullanuvchi shaxslarning axborotni tez qabul qilish va qayta ishlash qobiliyati

yuqori ekanligi aniqlangan. Bu esa ushbu faoliyatning nafaqat tarjima, balki umumiy intellektual rivojlanishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. (Laura Babcock, 2017) Sinxron tarjima boshqa tarjima turlariga nisbatan yuqori tajriba, tezkorlik va rivojlangan kognitiv ko'nikmalarni talab etadi.

Vizual tarjima, ya'ni matnni ko'rib turib og'zaki tarjima qilish, sinxron tarjima ko'nikmalarini shakllantirishda muhim bosqich hisoblanadi. Talabalar ushbu usul orqali matnni tez tahlil qilish, asosiy mazmunni ajratib olish va uni boshqa tilda ifodalash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu sababli, vizual tarjima tarjimonlarni tayyorlash jarayonida samarali pedagogik vosita sifatida qo'llaniladi. (Yue Li, 2025) Vizual tarjima sinxron tarjima bilan bir qatorda muhim tarjima turi bo'lib, matnni tezkor tahlil qilish hamda uni boshqa tilda adekvat ekvivalentlar orqali ifodalashda muhim rol o'ynaydi.

Sinxron tarjima va avtomatik subtitrlardan foydalanish insonning kognitiv yuklamasiga turlicha ta'sir ko'rsatadi. Sinxron tarjima real vaqt rejimida tezkor fikrlash va eslab qolishni talab qilsa, subtitrlar esa axborotni vizual tarzda qo'llab-quvvatlab, tushunishni osonlashtiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ushbu ikki turdagi tarjima birgalikda qo'llanilganda tinglovchilarning matnni anglash darajasi oshadi. (Yanlin Li, 2025) Demak, vizual va sinxron tarjima turlari turli funksional xususiyatlarga ega bo'lishiga qaramay, zamonaviy kommunikativ jarayonlarda axborotni samarali yetkazish va tushunishni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etuvchi zarur vositalar hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, tarjimaning barcha turlari ingliz tilini o'rganish jarayonida muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular til kompetensiyalarini shakllantirish, leksik-grammatik bilimlarni mustahkamlash hamda madaniyatlararo muloqotni rivojlantirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi.

Ayniqsa sinxron va vizual tarjima tarjimonlar tayyorlash jarayonida keng qo'llaniladigan hamda yuqori darajadagi lingvistik, kognitiv va kommunikativ ko'nikmalarni talab etuvchi ko'p qirrali amaliy faoliyat turlari sifatida muhim o'rin egallaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Laura Babcock. (2017). Short-Term Memory Improvement After Simultaneous Interpretation Training.
2. Yue Li. (2025). Trainee Interpreters' Comments on Sight Translation Practice.
3. Yanlin Li. (2025). Simultaneous interpreting with auto-subtitling: cognitive effort and comprehension.